

Umumi Maden Durumu

Türkiye:

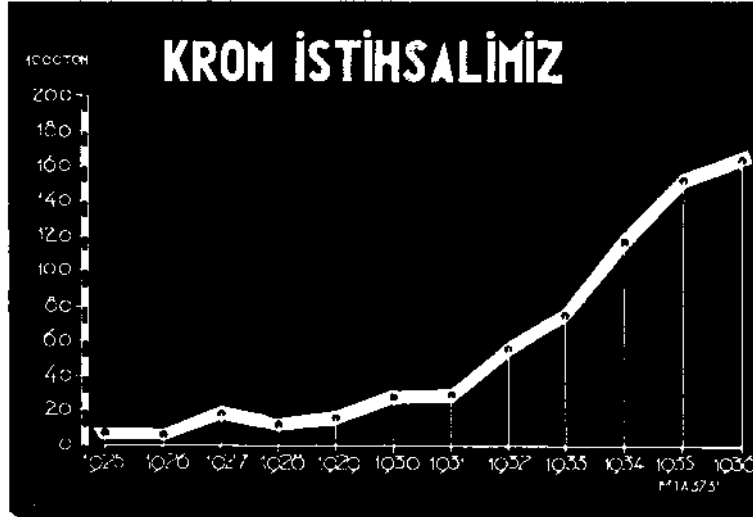
1936 yılında maden istihsalâtımız umumiyet üzere artmıştır. Bu yılın istihsal adetlerini bir öncesi ile karşılaştıralım:

Madenin cinsi	1935	1936
Krom	150.514 ton	163.880 ton
Borasit (Bandermi)	5.082 »	6.483 »
Galen	4.410 »	7.632 »
Çinko	14.645 »	17.126 »
Çinkolu kurşun	697 »	4.936 »
Zımpara	11.991 »	11.560 »
Antimuan	223 »	1.070 »
Kükürt	2.178 »	3.162 »
Magnezit	1.092 »	2.247 »
Çimento	131.175 »	137.086 »
Çıva	25 şişe	823 şişe

Listede zımpara müstesna - ki yalnız iki, üç yüz tonluk bir tenakus göstermiştir, o da tenakus denemeyecek kadar azdır- diğer cevherlerimiz bir istihsal fazlalığı göstermiştir. Bunların başında da krom gelmektedir

esasen krom cevherimizin haricî satışındaki artış Türkiye Cumhuriyetinin takip ettiği ekonomi politikasının mütebariz bir numunesi ve tabii neticesidir.

Krom istihsalimiz 1923 ten beri muntazam bir seyir takip etmekte bilhassa 1930 dan sonra - krizin en kuvvetli devresi olmasına rağmen - daha geniş ve seri bir inkişaf göstermektedir. Yazımızın arasındaki krom ihracatımızın grafiğinden bu hususta tam bir fikir elde edilebilir. Bu vaziyet te şüphesiz ekonomi librin muayyen kanunlarile değil devletin mutlak himayesi ve tesahubu ile hasıl olmuştur. Önümüzdeki yıllarda krom cevherlerimiz memleketimize daha bol bir döviz verimi olacaktır. Bunu da 1936 yılının iki üç aylık ihracat adetleri ile 1937 nin ihracat adetlerini mukayese edince istidial edebiliyoruz:

1936 birinci 3 ay krom ihracatı. (Ton olarak)

Gittiği yer	İhraç eden firmalar					
	Eti bank	Fethiye	Türk M. A. Ş.	Diğerleri	Yekûn	Devletlere nazaran %
Almanya	—	1.930	1.020	—	2.950	12,44
Fransa	—	5.390	—	—	5.390	22,72
U. S. A.	—	3.556	—	—	3.556	14,99
Hollanda	—	2.260	—	945	3.205	13,51
İsveç	—	1.016	1.530	191	2.737	11,54
Norveç	—	4.875	—	—	4.875	20,55
İspanya	—	51	—	—	51	0,22
Diğer M.	—	—	957	—	957	4,03
Yekûn	—	19.078	3.507	1.136	23.731	100,00

Bu vaziyet ile önümüzde ve onu müteakip senelerde krom ihracatımızın artacağını söylemek herhangi bir keşif değildir, hakikattir. Eti Bankın krom madenlerini işleme, havaî hattın son günlerde inşaatının bitmesi, ihracat yekûnumuzun kabarmasında mühim tesir yapacaktır.

Kurşun, çinko ve çinkolu kurşun cevherlerimizin istihsal ve ihracatı bir sene evvelkine nazaran çoğalmıştır. Kurşun ve çinko cevherleri bakırdan sonra ve bakır kadar buhranın kahhar darbesine uğramıştı. Bu cevherler dünya ticaret âleminde en düşük Hatlarını 1932 den itibaren kayit ve 1933, 1934, 1935 e kadar bu düşüklük ha-

1937 birinci 3 ay krom ihracatı (Tonolarak)

Gittiği yer	İhraç eden firmalar					
	Eti bank	Fethiye	Türk M. A. Ş.	Diğerleri	Yekûn	Devletlere nazaran %
Almanya	2.296	1.016	2.280	3.220	8.812	28,46
Fransa	—	6.624	—	—	6.624	21,39
U. S. A.	—	4.623	—	—	4.623	14,93
Hollanda	—	4.318	—	—	4.318	13,94
İsveç	—	—	3.964	—	3.964	12,80
Norveç	—	2.626	—	—	2.626	8,48
Yekûn	2.296	19.207	6.244	3.220	30.967	100,00

fif temevvüçlerle devam etmişti. Fakat hükümetin sistematik ve zamana uygun himaye ve müdahalesi sayesinde krizin süregeldiği 1933, 1934, 1935 yıllarından beri istihsalâtımızın arttığını yazımızın arasına "konan çinko ihracat grafiğimizde görebiliyoruz.

Kurşun istihsalâtımız önümüzdeki senelerde daha çok artacaktır. Maden Tetkik ve Arama Enstitüsünün yeni aramakta olduğu kurşun madenlerinden bazılarının işletme devri zamanı çok yaklaşmıştır. Bu bakır madenlerimizin zengin bir tenor ile istihsal yekûnumuza karışması istisgar edilemez bir döviz kaynağı teşkil edecektir.

Son zamanlarda zımparamadenlerimizin ihracatını hem kriz, hem de kuvvetli bir rekabet sektedar etmiş, 1928 den 1930 a kadar istihsal yekûnumuz çok düşmüştü.

tarzımız bu cevherlerimizin istikballerine de emniyetimizi çekmektedir.

Ergani bakır madeninin tesisatına başlanması ile bu madenden saf bakır istihsa-

Fakat 1931 den itibaren muntazaman artıрмаğa muvaffak olmamız hattâ 1935 ve 1936 istihsallerinin 1928 dekinin üstüne çıkması ihracat politikamızın sağlamlığını gösterir bir keyfiyettir.

limizin iki seneye bağlandığını katiyetle ilân edebiliyoruz. Zaten Eti Bank bugünlerde Artvin Kuvarshan madeninde muntazaman çalışmakta olup saf bakırda bugünlerde artacaktır. Bu madenin verim kabiliyeti se-

Antimuan, kükürt, magnezit, cıva istihsal artışları ve bilhassa antimuan ve kükürt madenleri üzerinde bugünkü ihzarî çalışma

nevî 2500 ton kadar saf bakırdır. Kuvarshana nazaran mütenazır bir vaziyette bulunan Morgul bakır madenin de ihzarî ameli-

yata ve işletme projelerine ait çalışmalara ehemmiyetle devam edilmektedir. Mühim bir tesisata muhtaç ve malik olacak bu madenden istihsal edebileğimiz saf bakır miktarı 6000-6500 tondur.

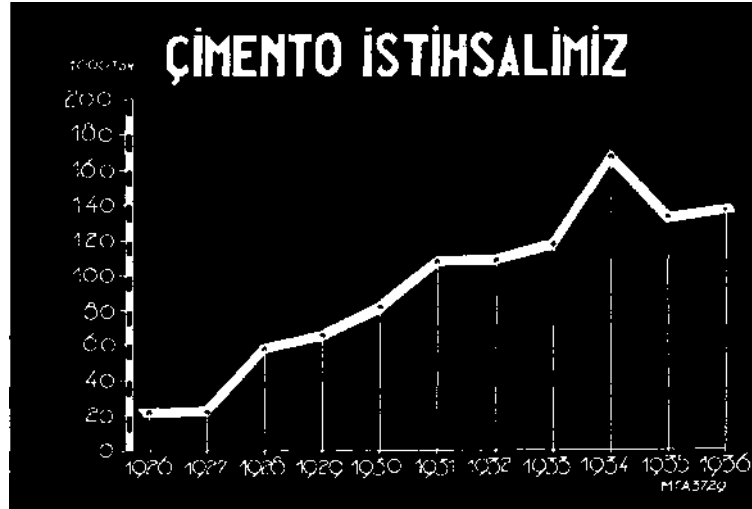
mento vaziyetini de kısaca hulâsalandırmağı faydeli buluruz:

Londrada toplanan Enternasyonal Çimento Kartelinde, Belçika, Almanya, Fransa, Yugoslavya, Skandinavya müstahsilleri ara-

Çimento istihsalimiz de her yıl gibi bu sene de artmıştır. Zaten 1926 da yirmi bin tonun bile üstünde olan istihsalimiz muntazaman artmıştır. Yazımızın arasındaki grafik

larındaki uzun müzakerelerden sonra 27 şubatta esasat üzerinde mutabık kalmışlardır. Anlaşma hem fiat, hem de istihsalât üzerindedir. Japonya gibi rekabet imkânı

çimento sanayiimizin ve Türkiye imarının bir makesidir. Yalnız çimento istihsalâtımızdan bahsederken dünya piyasasındaki çimento

olmayan memleket hariç olmak üzere dünyanın her tarafına ihracat yapılması takarrür etmiştir, fiatlara da memleketlerin iktisadî

vaziyetine göre 2-5 şilin arasında bir zam yapılacaktır. Anlaşmağa dahil olan memleketler birbirlerine karşı rekabet yapmalarını için ayrıca hususî mukaveleler de aktedilmişlerdir.

Şurada tebarüz ettirmek isteriz ki, bakır, kalay, çinko, kurşundan sonra çimento kartelinin faaliyetleri de fiat ve istihalleri kontrol ve tahditleri, anlaşmaları ekonomi librin kanunlarına uymıyan fakat onun perdesi arkasına girmiş; organize ticaretlerdir. Binaenaleyh bizim gibi ekonomisini inkişaf ettirmek mecburiyetinde olan memleketlerin hükümet nâzımlığının nekadâr yerinde ve lüzumlu oldığını gösterir. Bu ameli gösterir.

riler kitabın nazariyelerinden çok kıymetlidir.

Kömür istihsalâtımıza gelince: Memleket dahilî sarfiyatında mühim bir mevki almağa başlamış olan linyit istihsalimiz bir sene evvelki istihsaline nazaran yine oldukça artmıştır. Bu artış vaziyeti bilhassa son on senede muntazam bir keşayiş göstermektedir. (Linyit istihsalimiz grafiğine müracaat).

Taş kömürü istihsalimizde 1935 e nazaran 1936 da biraz tenakus görülmüştü. 1937 dört aylık istihsalimiz aşağıdaki cetvelde görülmektedir.

1937 senesi ilk dört ayında T. C. kömür istihsal ve imraratı

Aylar	Tuvenan istihsalı	Türkiye			Ecebi mem.			Top yekûn
		İhrakiye	Hamule	Yekûn	İhrakiye	Hamule	Yekûn	
İkincikânun	187.262	6.109	75.306	81.414	1.565	8.498	10.063	91.478
Şubat	129.834	6.597	102.822	109.389	2.044	15.592	17.636	127.025
Mart	218.738	7.316	126.628	133.944	4.358	27.776	32.134	166.078
Nisan	188.101	6.602	91.619	98.221	8.963	32.246	41.209	139.430
4 ayda	723.935	26.594	396.375	422.969	16.930	84.112	101.042	524.011

1937 senesi ilk 4 ayında antrasit ve kok istihsalı

Aylar	Türk Antrasiti	Briket	
		İç	Dış
İkincikânun	6.802	89	—
Şubat	6.866	4.306	151
Mart	2.101	78	—
Nisan	961	21	—
Yekûn	16.730	4.494	151

Taş kömürü istihsalimizde bu kısmî azalışın başlıca sebebi Zonguldak ve civarında iş hacminin artışından, madenden başka demiryolu ve sınaî inşaatın işçi talebinden ileri gelmiştir. Önümüzdeki senelerde istihsal yekûnumuzun ümitlerimizi ve memleketimiz iktisadını tatmin eder mahiyette artacağından en ufak bir tarzda şüphe edilemez. Bilhassa havzanın hakikî sahiplerinin eline geçişi, millî sermayeye devri, önümüzdeki senelerde ciddî ve hakikî bir sınaî teşkilatlanmanın semerelerini verdirecektir.

M. T. A.